

עם קשה ערף

א.

אנו עדים כיום לתופעה מחרידה ומכאיבה עד מאד. בכמה מדינות, ביניהן נוא יארק ונוא דזשערזי, מתפשטת מחלת קוב"ד באופן מבהיל [בכמה שכונות וביניהן] בשכונות היהודיות. בקשר לעובדא זו שאנו רואים בעינינו ויודעים בעצמינו אין אנו זקוקים למקורות או עדויות חיצוניים. אמנם פקידי הממשלה ואנשי התקשורת מדווחים על זה, באורח לא שוה בולט מטעמים שלהם הידועים, אכן מ"מ עובדא היא כידוע לנו ללא דיווחיהם. והנה מן המפורסמות, שבשכונות אלו לא מיבעיא שזלזלנו באמצעי השמירה אלא אף התנהגנו כאלו נסתיימה פרשת קוב"ד. (כן דווחנו אנחנו בעצמנו, תושבי אותן שכונות וכן עוברים ושבים במקומות ההם.) החיים בשכונות אלו התנהלו כאלו נמצאנו בכוכב לכת אחר אשר שם לא קיימת מחלת הקוב"ד.

נמשיך ונפרש דברים מחוורים כשמלה. [אם נעבור פרשתא דא, בס"ד יתבארו לן לקחים החשובים מאד לכלנו בכל שכונותינו.] מחזה זה המשתרע לפנינו אינו חדש; חוזר הוא על עצמו. כבר ראינו כזה ממש בפרס הפסח כאשר ב(מקצת) אותן השכונות עצמן לקינו בכפלים. וגם אז – נודה ונבוש – הקולר היה תלוי בנו. התרו בנו הרופאים שנו ושלשו, ואילו אנחנו אטמנו לבבינו מהבין ואזנינו משמע. לא נזהרנו [ונהיו אסונות רבים]. והעולה על גבי כלנה שנגרם חלול השם שעם ה' מזלזלים בסכנת נפשות ומסלפים התורה ואינם מתנהגים כנבונים וחכמים.

נתקיים בנו המקרא ככלב שב על קאו כסיל שונה באולתו. וידועים דבריו של רבינו יונה (ריש ס' שע"ת) וז"ל ביאורו כי הכלב אוכל דברים נמאסים וכאשר יקיאם נמאסים ביותר והוא שב עליהם לאכלם. כן ענין הכסיל כי יעשה מעשה מגונה וכאשר ישנה בו מגונה יותר עכ"ל. אוי לנו לאותה בושה, אוי לנו לאותה חרפה. ובכן ממעמקי הלב מתפרצת השאלה ומנסרת בעולם, היתכן? היאך זה שנתקיים בנו המקרא ההוא?

ב.

"שאין אנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך כו' לא חטאנו." שני מניעים הם להכחשת החטא, שתי מניעות הן לתשובה. האחת, עזות פנים; עז פנים בהקשר זה הינו היודע את האמת ומכיר בחטא ואעפ"כ מכחיש וכופר, וכדאשכחן (עזות פנים במובן זה) חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, וכן טובא. השניה, קשיות ערף; קשה ערף בהקשר זה הינו המתעקש מלפקח עיניו ולהכיר בחטאו. אינו כופר באמת הידועה לו, אבל מתעקש מלהוודע ולהכיר האמת.

ג.

נתעכב נא במניעה השניה (הגם שמקצת דברינו שייך לשתייהן). עקשנות זאת תרתי איכללו בה. חדא, מאריכה היא את החטא הראשון, המקורי. במקום לשוב, עומד החוטא בחטאו [ומרדו]. ועוד, ההכחשה העקשנית עצמה מהווה חטא נוסף. מקרא מלא הוא, ותאמרי כי נקיתי אך שב אפו ממני הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי (ירמי' ב:לה). וברד"ק שם ז"ל ובזה עוונך כפול כמה שאמר החכם כפירת העון שתי עונות, עכ"ל. ולא עוד אלא שהחטא השני יותר חמור, והוא שמסיים הרד"ק דבריו הנ"ל, וז"ל ובזה אני נשפט אותך ומענישך בזה על אמרך לא חטאתי עכ"ל. ועי' דבריו הנלהבים והנוראים של רבינו יונה (השער השני סוף אות ב') וז"ל ואם אין האיש מכיר

מעבדיו ואיננו יודע כי יש בידו עון אשר חטא, עליו לפשפש במעשיו ולחפש דרכיו, כענין שנאמר נחפשה דרכינו ונחקורה ואם העלם יעלים עינינו ונואלו ונשאו רעיונינו ולא הפרו דרכיו ולא ידע מעשה ידיו ואשר עשו אצבעותיו ויאמר לא חטאתי, חטאתו כבדה מאד. כמו שנאמר הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי ונאמר ותלהטהו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב כו' עכ"ל. והמעייין בפנים בדברי רבינו יווכח לדעת שמבואר שחוסר הכרת החטא גרוע וחמור יותר מהחטא עצמו. וביומא (כב:) איתא, שאול באחת ועלתה לו (כלו', הפסיד המלוכה) דוד בשתים ולא עלתה לו. ובחי' אגדות שם, פי' המהרש"א דלא מצינו בשאול שהודה על חטא זה לפניו ית' ב"ה ולא קבל עליו יסורין ולכך עלתה לו (משא"כ דוד שהודה מיד).

ותו, המקשה ערפו מלהכיר בחטאו באם יזדמן לידו שנית, ישוב על אולתו מכיון שנדמה לו כהיתר, וממילא נוהג בו היתר.

ד.

ובהכי נתישבה תמיהתנו. בפרס הפסח הוספנו פשע על פשע. מעיקרא זלזלנו באופן נורא בסכ"נ כו' וכנ"ל ולבסוף הקשינו ערפנו מלהכיר ולהודות. בשעת מעשה לא נשמעו דברי מחאה (כדבעי) בזלזול וגם לאחר מעשה כאשר התחלנו מתוך הדוחק להזהר לא נשמעו דברי וידוי (כדבעי). אילו הודינו באותו פרק ונשאנו בעול האחריות, מאז היינו נזהרים ובעונת הקיץ לא היינו נמשכים אחר סברות בדויות להורות לעצמנו היתר להבא להמשיך ולזלזל. אבל לא כן עשינו. לא הודינו ולא נשאנו בעול האחריות. או לנו כי חטאנו – ע"ח שחטאנו לפניך בקשיות ערף; וע"ח שחטאנו לפניך בחלול השם.

ה.

וכמו אז כן עתה. כמדומה (עד כמה שידוע לי) שהקשיות ערף הנוראה נמשכת. אין אתנו המכיר והמצהיר: מידינו היתה זאת לנו. שהרי המחלה איננה עוברת ומתפשטת מאליה. בני אדם הם שמעבירים אותה מאחד לשני. אם ראובן חלה (או נפטר) ר"ל בדרך משל, ז"א ששמעון או לוי או יהודה העביר אליו את המחלה. ואולי שלשתם כאחד נצטרפו להרכיב ולהוות שלשלת של חבלה, של העברת המחלה עד שנדבקה בראובן. [אמנם ברור שרוב הנדבקים לא יחלו באופן רציני, אבל אין בכך כלום, שהרי צפוי מראש שבסופו של דבר שלשלת החבלה חובלת וקוטלת]. אין אנו אנוסים בהתפשטות הווירוס, כלפי לייא, אנו המאנסים.

הלואי שכעת נתחיל להזהר בתכלית הזהירות אבל בזה לא נצא ידי חובתנו. חייבים אנו לשאת בעול אחריות מה שנעשה ולהכיר לכל אנ"ש אשמתנו וקשיות ערפנו. ובאם כעת לא נעשה כן, אזי ח"ו עלולה הקשיות ערף להמשיך הגל השני הזה וגם להביא עוד גל שלישי עם תוצאות נוראות משניהם, ר"ל.

אשמים אנחנו. ערכנו והשתתפנו בנשואין, קיימנו מנינים, פתחנו שערי בתי מדרשות, ועוד כו"ב, ובמקום לעשות כן בכובד ראש ובהקפדה יתירה על כל דרכי הזהירות, עשינו כן בכמה וכמה מקרים בהפקרות גמורה ובחוסר אחריות נורא. זאת למודעי. פנים רבות להפקרות וחוסר אחריות. לפעמים נתקלים בהפקרות גם כאשר התקיימה התייעצות עם רופאים. בנקל ניכר לפעמים שההנחיות הרפואיות חלשות, והפרוץ שבהן מרובה על העומד. אין התייעצות כזאת או הנחיות כאלו פוטרות אותנו מאחריותנו. ועי' גם מש"כ מער"ח אלול שו"ת קצרות בעניני קרוונה, וכן מכ"ז אייר במאמר לך עמי בא בחדריך. וכן עי' בדברינו להלן באות זה. (אמנם במקרים אחרים בקשנו וקבלנו הוראות רפואיות יסודיות ומקיפות; וגם אם במקרים אלו בסופו של דבר לא הצלחנו לגמרי, בכגון דא לא איירינן.) וגם עכשיו שנתגלה שהמחלה מתפשטת ומאיימת, נמשכת

ההפקרות. למשל, עדיין מתכננים לערך נשואין עם רקודים! עם מאות מזומנים! ואפי' בפנים! מתחמקים מן המציאות ובודים מלבם כאלו ספוק מסכות יפתר כל הבעיות ויסלק כל הסכנה הנ"ל וימנע התפשטות המחלה.

עד אנה לנו, עד מתי תמשך התנהגותנו זאת העוורת והעקשנית. חייבית היא להפסק מיד. נכיר ונודה ונבוש שחטאנו כנ"ל ונתחייב שמכאן ולהבא לכל הפחות נפעל ע"פ הוראות רפואיות. ובכל המקרים [הרבים] שהוראות אלו אינן מספיקות לענות לדרישות ההלכה של ונשמרתם מאד לנפשתיכם, לא נסתפק בהן. נעשה ונשמע המוטל עלינו מבלי הנחות קדומות שאין להם שחר ע"פ דין. כך למשל, פשוט שמצד הדין תמיד אפשר – ובמצב הנוכחי, חיוב – לערך נישואין בנוכחות המשפחות הגרעיניות של החתן והכלה, ותו לא (מלבד שני עדים כשרים, ובאם חסר מנין, הנחוצים להשלימו). וכן צ"ע טובא אם בכלל במקומות מסויימים אפשר לקיים תפלה בצבור ולפתח הישיבות כעת; ואם אפשר, היאך? כל הצעה שתעלה על הפרק טעונה ביקור וביקורת יסודיים מכמה מומחים ומכמה אנפין. ידוע לכל שבפרשת קובי"ד ישנן הרבה חלוקי דעות, וכה"ג אסור לסמוך על רופא א' או אפי' חוג א' של רופאים וכן אין לסמוך על השערות המתחפשים כידיעות כו' עי' מש"כ לעיל באות זה, ובמה שצויין שם.

כדי למנוע בס"ד חטא וסכנה להבא, מלבד התקונים הנ"ל וכי"ב, עלינו להודיע בשער בת רבים שחייבים להקפיד בכל אמצעי הזהירות (ביניהם, לעבור בדיקות קובי"ד כפי ההנחיות הרפואיות הצבורית שלא נצטרך לקרא על עצמנו המקרא, במרמה – מאנו דעת אותי.) ונודיע עוד שעקב ההתפשטות אסור לערוך הקפות כפי שנהוגות מידי שנה בשנה. וכן התקהלויות לשמחת בית השואבה וכל כיו"ב. כל כנופיא שאינה מתיישבת לגמרי עם הקפדה יתירה על כל אמצעי זהירות – אסורה.

ו.

"ויאמר ה' אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם וגו'" (שמות לב:ט, י)

"ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ה' ילך נא ה' בקרבנו כי עם קשה ערף הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו" (שם לד:ט)

ראה זה דבר נפלא: תכונת קשיות ערף מקטרגת ומחייבת, ומאיך מלמדת סנגוריא ומזכה (דלא כפי' ראב"ע על אתר, אלא כעין פי' של מרן אא"ז זצלה"ה – עי' חומש מסורת הרב שם, וכי"ב עי' אבות ה:כ). הא כיצד? תקיפות הדעת של קשיות ערף יכולה להוביל לידי חטא וגם לעכב התשובה. אבל אותה תקיפות דעת, הסרוב להכנע, מתבטאת גם באמונה איתנה עד (ועד בכלל) כדי מסירות נפש. הוא שבקש רועה ישראל הנאמן, אמנם חטאו בניך לפניך מתוך קשיות ערפם, אכן עכשיו ששבו ראוי לסלח להם מכיון שהם קשי ערף, ומתוך כך בעתיד יעמדו איתנים באמונתם בשליחותם ובהתמסרותם.

כ"ה משימתנו בשעה זו. מחד גיסא, לשוב בתשובה על קשיות ערפנו; ומאיך, להפעיל אותה תכונה של קשיות ערף בכלל, ובפרט לעמוד איתנים בדרישות החמורות של ונשמרתם ללא לאות.